

Мельничук М.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
конституційного, адміністративного та
фінансового права ЗУНУ
Чудик Н.О.*

СИСТЕМА СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Сьогодні усі знають, що правосуддя – фундамент держави. Державу, перш за все, сприймають за рівнем правосуддя. В Україні правосуддя здійснюється за допомогою судів, що становлять окрему гілку влади – судову. Судочинство в нашій державі є незалежною діяльністю судів щодо розгляду і вирішення справ, віднесених до їх компетенції, а також включає дії інших суб'єктів, які реалізують свої права і обов'язки, вступаючи в процесуальні відносини з судом.

Стан наукового дослідження теми. Діяльність судових органів влади та нормативно-правове регулювання у судочинстві мали місце в дослідженнях таких учених-правознавців: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, М.Р. Аркелян, О.М. Бандурка, В.М. Бевзенко, Ю.П. Битяк, І.В. Бойко, М.А. Бояринцева, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, Є.А. Лукашова, Д.В. Лученко, М.А. Матузов, Р.С. Мельник, О.М. Музичук, О.В. Негодченко, О.М. Пасенюк, О.П. Рябченко, Є.Л. Стрельцов, М.М. Тищенко, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонова, В.М. Шаповал та інших. Проведенні цими правознавцями наукові дослідження мають велике теоретичне й практичне значення як в аспекті визначення правових засад судової системи, так і судочинства України в цілому.

Метою даної роботи є зображення системи судочинства в Україні.

Виклад основного матеріалу доцільно розпочати із пояснення терміну «судочинство». Під ним розуміється діяльність судів по розгляду та вирішенню справ, віднесених до їх відомості, а також дії інших суб'єктів, які реалізують свої права та обов'язки, вступають у процесуальні відносини з судом (по кримінальним справам – також з органами дізнання, досудового слідства і прокурором). Так, наприклад, кожний громадянин може звернутися до суду з позовом про відшкодування йому матеріальної шкоди та ін.. Всі ці дії є складовою частиною судочинства, але не правосуддя, яке вповноважений здійснювати тільки суд. Тому судочинство – поняття більш широке, ніж правосуддя.

Перш за все, варто розібратись із системою судів, визначеною Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Судову систему складають місцеві суди, апеляційні суди та Верховний Суд (касаційна інстанція). Найвищим судом у системі судоустрою є Верховний Суд. Вищими спеціалізованими судами є Вищий суд з питань інтелектуальної власності та Вищий антикорупційний суд. Конституційний Суд України є

органом конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України, вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до Конституції України. Варто додати, що народ бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних [3].

Особливість відносин у судочинстві пояснюється тим, що законом суду відведена головна роль – здійснення правосуддя. Суд здійснює керівництво судовим процесом, спрямовує дії всіх учасників процесу, роз'яснює особам, які беруть участь у справі, їх права та обов'язки, забезпечує виконання ними передбачених законом прав і обов'язків, попереджає про наслідки вчинення або не вчинення дій, надає особам, які беруть участь у справі, сприяння в реалізації їх прав, створює умови для всебічного і повного дослідження доказів, встановлення фактичних обставин і правильного застосування законодавства при вирішенні справ, вирішує всі питання, що виникають при розгляді справи. Виходячи з того, що суд є органом влади, то і його повноваження відносно інших учасників процесу носять владний характер [1, ст.5].

Варто додати, що керівна роль суду в процесі, владний характер його дій, зміст повноважень і обов'язків визначаються змістом і особливостями норм законодавства, які він застосовує. Застосування норм права судом, встановлення обставин, що вимагають юридичної регламентації, забезпечують законність здійснення судочинства, охорону державних та громадських інтересів [1, ст.12].

Головне завдання судочинства – забезпечити законне, мотивоване та справедливе рішення суду. Судова влада в Україні здійснюється за допомогою різних форм реалізації, а саме:

1) конституційне судочинство - форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються юридичні справи, що мають конституційне значення. Шляхом конституційного судочинства визначається неконституційність нормативних актів, прийнятих у державі. Конституційне судочинство покликано забезпечувати верховенство Конституції України як фундаменту національної правової системи, охорони конституційних прав і свобод, дотримання принципу поділу влади у всіх його аспектах.

2) Цивільне судочинство – форма реалізації судової влади, в процесі якої вирішуються правові конфлікти, пов'язані із цивільними, сімейними та іншими правовідносинами. Зміст цивільного судочинства складає розгляд і вирішення цивільно-правових справ, які пов'язані з захистом майнових, особистих немайнових, сімейних та інших прав і законних інтересів суб'єктів правовідносин. Для прикладу, тільки законне рішення суду, яке увійшло в дію може дозволити або заборонити вчинення певної дії [2].

3) Господарське судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються правові конфлікти, пов'язані зі сферою господарських правовідносин. Зміст даного судочинства полягає в тому, що розглядає вирішення справ, які виникли між суб'єктами під час здійснення господарської або іншої економічної діяльності.

4) Адміністративне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються конфлікти у сфері управлінських відносин з наявністю публічного інтересу. Предмет даного судочинства – скарга на діяльність посадових або службових осіб. Процедура даного судочинства визначена Кодексом адміністративного судочинства [4].

5) Кримінальне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої розглядаються справи про кримінальні правопорушення (проступки та злочини). Зміст даного судочинства – розгляд кримінальних справ і застосування покарання, яке встановлене законом, до осіб, визнаних винними після набуття вироком законної сили [5].

Висновки. Таким чином, аналіз вищенаведеного матеріалу надав змогу дійти висновку стосовно того, що система судочинства в Україні забезпечує гласність і законність та справедливість правосуддя належним чином.

Список використаних джерел

1. Колісник О. В. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. «Цивільне право і цивільний процес, сімейне право; міжнародне приватне право» О. В. Колісник. Х., 2008. 20 с
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України: від 2 черв. 2016 р. № 1402-VIII. Офіційний вісник України. 2016.
4. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України: від 6 лип. 2005 р. № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35–36, 37.
5. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Видання 13-те доповн. і перероб. В. М. Тертишник. К. Правова єдність, 2017.